

ROZWÓJ MOWY DZIECKA W WIEKU PRZEDSZKOLNYM

Beata Sznajder
Iwona Piłat

Podstawowym
środowiskiem
kształtowania myślenia i
mowy jest **RODZINA!**

CZYNNIKI WARUNKUJĄCE ROZWÓJ ARTYKULACJI

- Prawidłowa budowa oraz funkcjonowanie struktur mózgowych, które odpowiedzialne są zarówno za utrwalenie się percepcyjno – ruchowych wzorców neuronalnych dźwięków mowy, jak również napięcie mięśni, koordynację, a także precyzję ruchów narządów artykulacyjnych.
- Prawidłowy rozwój umysłowy.
- Prawidłowa budowa oraz funkcjonowanie narządu słuchu.
- Prawidłowe wzory wymowy najbliższego otoczenia.
- Prawidłowa budowa aparatu artykulacyjnego.
- Sprawność aparatu artykulacyjnego.
- Właściwy przebieg rozwoju funkcji prymarnych dziecka w obrębie narządu żucia: prawidłowe oddychanie, a także przyjmowanie płynów oraz pokarmów, które dostosowane są do wieku dziecka pod względem ich konsystencji oraz samego sposobu ich podawania.
- Prawidłowe warunki wychowawcze oraz środowiskowe.

ROZWÓJ MOWY WEDŁUG LEONA KACZMARKA

1. Okres melodii – sygnału, apelu 0-1 r. ż.
2. Okres wyrazu – sygnału jednoklasowego 1-2 r. ż.
3. Okres zdania – sygnału dwuklasowego 2-3 r. ż.
4. Okres swoistej mowy dziecięcej 3-7 r. ż.

**FAZA
GŁUŻENIA**

**FAZA
GAWORZENIA**

**OKRES
WYRAZU**

**umiejętność
unoszenia głowy**

**umiejętność
siadania**

**pozycja
pionowa,
wstawanie**

Zależności między rozwojem mowy a rozwojem fizycznym

Źródło: A. Felis www.przedszkolak.pl

OKRES MELODII 0 – 1 R. Ż.

- 0-3 msc – dziecko nie rozumie mowy, reaguje na dźwięk i dotyk. Posługuje się krzykiem i płaczem. *KRZYK* jest ćwiczeniem narządu oddechowego.
- 2 - 3 msc - dziecko zaczyna głużyć, czyli wydaje nieartykułowane dźwięki poprzez które ćwiczy narządy artykulacyjne - język, wargi, podniebienie.
- 5 - 6 msc - głużenie przekształca się w gaworzenie. Polega na wydawaniu przez dziecko dźwięków usłyszanych od otoczenia pa - pa-, ba-ba. *GAWORZENIE* jest ćwiczeniem słuchu.

- **7 - 8 msc** - dziecko aktywnie reaguje na mowę. Reaguje na swoje imię. Poznaje przedmioty. Nazwę kojarzy z przedmiotem. Wielką radość sprawia dziecku parskanie, prychanie, powtarzanie szeregu sylab pa-pa, ta-ta, la-la.
- **ok. 10 - 12 msc** - pojawiają się echolalie, czyli powtarzanie własnych i zasłyszanych słów, które doskonali metodą prób i błędów. Pojawiają się pierwsze słowa mama, tata, baba. W słowniku dziecka można zaobserwować samogłoski a,e,o,u,y oraz spółgłoski p,b,m,t,d.

OKRES WYRAZU 1 -2 LATA

- Przypada na drugi rok życia dziecka. Burzliwy rozwój ruchowy dziecka w tym czasie pozwala na intensywne poznawanie otaczającego świata, nazywanie interesujących go przedmiotów i odkrywanie ich cech. Dziecko rozumie o wiele więcej słów, wyrażeń i zdań niż jest w stanie samodzielnie wypowiedzieć. Tak oto rozwija się słownik bierny dziecka.
- Doskonali się artykulacja spółgłosek: p, b, m., t, d, n, k, ś, ć czasem ź, dź. Pozostałe głoski niekiedy zastępowane są łatwiejszymi dla dziecka głoskami o zbliżonym miejscu artykulacji. Charakterystyczną cechą wymowy dziecka w tym okresie jest upraszczanie budowy słów przez określanie nazwy wyrazu jego pierwszą lub ostatnią sylabą (np. miś - mi, daj - da, jeszcze - esce, zobacz - obać, kwiaty - katy, pomidor - midol, milot).

DZIECKO 3 - LETNIE

- Mówi o sobie używając formy *ja*.
- Mówi około 1000 słów.
- Zadaje dużo pytań.
- Wymawia prawidłowo samogłoski ustne i nosowe [a, o, e, u, y, i, a, ɛ].
- Wypowiada prawidłowo spółgłoski [p, b, m, n, ń, ł, l, j, k, g, h, w, f, t, d, ś, ź, ć, dź].
- Buduje 3 – 4 elementowe zdania.
- Na tym etapie rozwoju dziecka dominują krótkie wyrazy o prostej strukturze poszczególnych sylab.
- W tym okresie pojawiają się stopniowo dwu – trzy – sylabowe wyrazy.

Z LOGOPEDĄ NALEŻY SKONSULTOWAĆ SIĘ, JEŚLI 3 -LATEK

- Nie reaguje na swoje imię.
- Nie inicjuje kontaktu/ nie wykazuje chęci do komunikowania się, nie mówi/mówi niewiele.
- Nie nawiązuje kontaktu wzrokowego.
- Nie naśladuje.
- Jego mowa jest niezrozumiała dla otoczenia.
- Nie buduje zdań.
- Nie reaguje na polecenia.
- Oddycha ustami w ciągu dnia.
- Śpi z otwartą buzią lub chrapie.
- Nadmiernie się ślini.
- Ma częste infekcje dróg oddechowych.
- Je tylko wybrane produkty.
- Wsuwa język między zęby podczas mówienia.
- Nie mówi głosek [p, b, m, t, d, k, g, h, f, w, t, d, ś, ź, ć, dź].

DZIECKO 4 – LETNIE:

- Zadaje dużo pytań.
- Mówi ok. 1500 – 2000 słów.
- Buduje zdania złożone.
- Wypowiada samogłoski ustne i nosowe [a, o, e, u, y, i, a, ɛ].
- Wypowiada spółgłoski [ś, ź, ć, dź, s, z, c, dz, p, b, m, ł, l, j, k, g, h, f, w, t, d, n, ń].
- Zastępuje głoski [sz, ż, cz, dż] głoskami [s, z, c, dz] oraz głoskę [r] głoską [l].
- Mowa dziecka czteroletniego jest zrozumiała dla otoczenia.

Z LOGOPEDĄ NALEŻY SKONSULTOWAĆ SIĘ, JEŚLI 4 - LATEK:

- Zamienia głoskę [k] na [t], [g] na [d], nie wymawia poprawnie głoski [l], zmienia głoski [s, z, c, dz] na głoski [ś, ź, ć, dź].
- Wsuwa język między zęby podczas mówienia.
- Mówi bezdźwięcznie np. *fota* (woda), *tom* (dom).
- Jego mowa jest niezrozumiała dla otoczenia.
- Nie buduje zdań.
- Nie reaguje na polecenia.
- Oddycha ustami w ciągu dnia.
- Śpi z otwartą buzią/chrapie.
- Nadmiernie się ślini.
- Nie reaguje na swoje imię.
- Nie nawiązuje kontaktu wzrokowego.

DZIECKO 5 - LETNIE

- Mówi ok. 2000 – 3700 słów.
- Używa właściwych form gramatycznych.
- Buduje 4 - 7 elementowe zdania.
- Wypowiada samogłoski ustne i nosowe.
- Wypowiada wszystkie spółgłoski.
- Może wymawiać głoskę [r] lub zamieniać głoskę [r] na [l].
- Mowa dziecka 5 – letniego jest w pełni zrozumiała dla otoczenia.

Z LOGOPEDĄ NALEŻY SKONSULTOWAĆ SIĘ, JEŚLI 5 LATEK:

- Zamienia głoskę [k] na [t], [g] na [d], nie wymawia poprawnie głoski [l], zmienia głoski [s, z, c, dz] na głoski [ś, ź, ć, dź].
- Wsuwa język między zęby podczas mówienia.
- Mówi bezdźwięcznie np. *fota* (woda), *tom* (dom).
- Jego mowa jest niezrozumiała dla otoczenia.
- Nie buduje zdań.
- Nie reaguje na polecenia.
- Oddycha ustami w ciągu dnia.
- Śpi z otwartą buzią/chrapie.
- Nadmiernie się ślini.
- Nie reaguje na swoje imię.
- Nie nawiązuje kontaktu wzrokowego.

DZIECKO 6 - LETNIE

- Mówi ok. 2500 – 4666 słów.
- Prawidłowo wymawia wszystkie głoski.
- Ma bogaty zasób słownictwa.
- Formułuje dłuższe wypowiedzi.
- Wypowiada się poprawnie pod względem artykulacyjnym, fleksyjnym oraz składniowym.

KONIECZNIE SKONSULTUJ SIĘ Z LOGOPEDĄ, JEŚLI 6 – LATEK:

- Nie wymawia głosek [s, z, c, dz, sz, ź, cz, dź, r] lub innych głosek.
- Wsuwa język między zęby podczas mówienia.
- Mówi bezdźwięcznie np. *fota* (woda), *tom* (dom).
- Jego mowa jest niezrozumiała dla otoczenia.
- Nie buduje zdań.
- Nie reaguje na polecenia.
- Oddycha ustami w ciągu dnia.
- Śpi z otwartą buzią/chrapie.
- Nadmiernie się ślini.
- Nie reaguje na swoje imię.
- Nie nawiązuje kontaktu wzrokowego.

Kolejność pojawiania się głosek

6-7 r.ż.

r

4-5 r.ż.

sz ż cz dż

3-4 r.ż.

s z c dz

2-3 r.ż.

f w g ch l ś ź ć dź

1-2 r.ż.

a e i o u y
p b t d m n ń k j

www.fb.com/GADUterapia

RODZICU WSPIERAJ ROZWÓJ MOWY DZIECKA POPRZEZ:

- Codzienne czytanie książek,
- Wspólne, śpiewanie, powtarzanie wierszyków, rymowanek,
- Mówienie do dziecka jak do dorosłego człowieka – nie spieszczajmy mowy
- Wspólną zabawę np. w sklep, lekarza,
- Wspólne gotowanie – wzbogacaj zasób słownictwa – nazywanie przyborów kuchennych, przypraw, artykułów spożywczych itp.,
- Ćwiczenie dłoni – wspólne kolorowanie, rysowanie, nawlekanie koralików, malowanie farbami,
- Wspólne wykonywanie ćwiczeń oddechowych – dmuchanie na piórka, bańki mydlane itp.,
- Ćwiczenia narządów artykulacyjnych – kłaskanie jak konik, wysyłanie buziaków, liczenie językiem zębów,
- Zabawy paluszkowe,
- Zachęcanie do wspólnego wykonywania czynności i opowiadania o tym.

KOŁO ROZWOJU MOWY DZIECKA

- NIE POZWALAJ DZIECKU NA SPĘDZANIE CAŁEGO DNIA PRZED TELEFONEM, LAPTOPEM I TELEWIZOZOREM.
- NIE PORÓWNUJ NIGDY SWOJEGO DZIECKA DO INNYCH!
- NIE KRYTYKUJ!

Pozycja spoczynkowa języka vs oddychanie

język na dole

oddech przez usta

język u góry

oddech przez nos

prawidłowa pozycja spoczynkowa języka = prawidłowy oddech!

POZYCJA SPOCZYNKOWA JĘZYKA WERTYKALNO - HORYZONTALNA

„ Język jest odklejony od dna jamy ustnej, wzniesiony do podniebiena częścią dorsalną, co powoduje, iż przyjmuje kształt szeroki.”

D. Pluta – Wojciechowska „Dyslalia obwodowa”

JAK ZMIENIAJĄ SIĘ RYSY TWARZY POPRZEZ USTNY TOR ODDECHOWY

<https://www.semanticscholar.org/paper/understanding-nasal-breathing-the-key-to-evaluating-Catalano-Md./87d05dea128833ff82e36f2a40edd7e859f0801b>

WARUNKI, KTÓRE SPRZYJAJĄ PRAWIDŁOWEJ POZYCJI SPOCZYNKOWEJ JĘZYKA:

odpowiednia
budowa
podniebienia

wystarczająco
długie
wędzidelko

odpowiednie
napięcie
mięśniowe

nie posiadanie
parafunkcji
np. obgryzania
paznokci

prawidłowe
nawyki
żywieniowe
(rozszerzanie diety)

prawidłowe
nawyki
żywieniowe
(konsystencja i
sposób podania)

NIEPRAWIDŁOWOŚCI POZYCJI SPOCZYNKOWEJ JĘZYKA MOGĄ PROWADZIĆ DO:

powstawania
wad zgryzu

trudności
polykania

powstawania
wad wymowy

problemów
z gryzieniem
i zuciem

nieprawidłowego
toru oddechowego
(ustnego)

problemów
ze stawem
skroniowo-
zuchwowym

ADENOIDALNA TWARZ

jako objaw i konsekwencja
przerostu migdałów

Konsekwencje oddychania buzią:

Oddychanie buzią naraża mnie na powracające infekcje górnych dróg oddechowych!

Kiedy oddycham buzią - chrapię i mogę mieć bezdechy, a to oznacza gorsze dotlenienie mózgu!

Gdy śpię z otwartą buzią, język napiera na zęby, a to prowadzi do zniekształceń zgryzu!

Nieprawidłowy tor oddechowy może powodować zniekształcenie podniebienia i wady wymowy!

Ciągle otwarta buzia zaburza rozwój i pracę stawów skroniowo-zuchwowych!

Gdy oddycham buzią, język pracuje nieprawidłowo podczas potykania i spoczynku...

Pamiętajcie chłopcy i dziewczęta...

Zdrowa buzia to buzia zamknięta!

A prawidłowe oddychanie to oddychanie nosem!

**KIEDY DO
ORTODONTY?
WADY ZGRYZU**

ZGRYZ KRZYŻOWY – ZĄB LUB ŻĘBY (BOCZNE I PRZEDNIE) NACHODZĄ NA ZĘBY GÓRNE. PRAWIDŁOWO TO ZĘBY GÓRNE ZACHODZĄ NA DOLNE.

ZGRYZ OTWARTY – PO ZAGRYZIENIU ZĘBÓW ZĘBY DOLNE NIE KONTAKTUJĄ SIĘ Z GÓRNYMI.

ZGRYZ GŁĘBOKI – ZĘBY GÓRNE PO ZACIŚNIĘCIU
SZCZĘKI NACHODZĄ NADMIERNIE NA ZĘBY DOLNE LUB
POKRYWAJĄ JE W CAŁOŚCI.

TYŁOZGRYZ – PRZEDNIE ZĘBY GÓRNE SĄ NADMIERNIE WYSUNIĘTE PRZED PRZEDNIE ZĘBY DOLNE. NIE MA MIĘDZY NIMI KONTAKTU.

PRZODOZGRYZ – PRZEDNIE ZĘBY GÓRNE ZNAJDUJĄ SIĘ ZA PRZEDNIMI ZĘBAMI DOLNYMI.

STŁOCZENIE ZĘBÓW – NIEDOSTATECZNA ILOŚĆ MIEJSCA DLA ZĘBÓW.

3. Piata Wójcickiewska D., Dysplazja głosowa: Diagnostyka i terapia logopedyczna wybranych form zaburzeń. Bytom, 2019.

Bibliografia:

4. Minczakiewicz E. M., Mowa rozwój – zaburzenia – terapia. Kraków 1997.

5. Chmielewska E., Zabawy logopedyczne i nie tylko. Kielce, 2001

6. Michalak-Widera I., Miłe uszom dźwięki. Katowice, 2007

7. Michalak-Widera I., Węsierska K., Zabawy buzi i języka dla każdego smyka. Katowice, 2009.

DZIĘKUJEMY ZA UWAGĘ

